

Jan Øberg: Hvorfor vi har brug for en ny sikkerhedsarkitektur?//

Nej til Sverige og Finland i NATO.

**Tale ved Schiller
Instituttets seminar den 25.
maj 2022**

Jan Øberg, freds- og fremtidsforsker, kunstfotograf, og direktør for Transnational Foundation for Peace and Future Research, Lund, Sverige, behandlede problemet med den eksisterende vestlige orden, hvorfor Sverige og Finland ikke bør tilslutte sig NATO – som bør opløses – og nogle principper for løsning af konflikter uden vold.

Jan Øbergs tale begynder 1 time 19 min. inde i videoen.

Jeg vil gerne starte med at takke for invitationen til denne meget vigtige og nødvendige diskussionsdialog, som vi helt sikkert også på et tidspunkt har brug for at have med folk uden for Vesten. Men lad mig bare sige, at jeg har følgende punkter med for at forsøge at skabe en lille smule baggrund for, hvor vi er, ikke nødvendigvis hvad der har ført os hertil, for det har Jens Jørgen Nielsen gjort så glimrende. Men jeg har et andet perspektiv på det, som har at gøre med det amerikanske imperiums fald eller kommende fald, som udfordrer os alle på verdensplan, langt mere end noget andet, fordi vi ikke ved, hvor fredeligt eller ikke-fredeligt det vil være.

Den anden ting, som jeg vil sige lidt om, og som du bad mig om at gøre, er perspektivet på Sveriges og Finlands tiltrædelse eller ansøgning om at blive medlem af NATO, hvilket er en enorm ændring alle perspektiver. Sverige har tidligere været et alliancefrit, ikke neutralt, men alliancefrit land i mere end 200 år og ændrer jo dette i løbet af et par uger, i panik.

Derefter, hvilket er min hovedopgave – de to andre var lidt korte opgaver. Hovedopgaven er at drøfte, hvordan vi kan skabe en mere sikker verden. Du brugte ordet arkitektur, og den del vil være udgangspunktet for os. Med Gorbatsjovs idé har arkitektur noget at gøre med huse og bygninger. Han talte om et europæisk hus. Så ud fra det, vil jeg tage udgangspunkt i de sidste 30 år. Hvad skulle vi have gjort, og hvad kunne vi meget let have gjort, hvis vi havde haft en anden karakter af lederskab i NATO og den vestlige verden og en anden måde at håndtere Warszawa-pagtens og Sovjetunionens fald på? Men lad mig først og fremmest sige en lille smule om baggrunden.

For 30 år siden var jeg for min del fortaler for, at NATO's eksistensberettigelse var Warszawa-pagtens og Sovjetunionens eksistens. Da disse to efterfølgende var væk, havde NATO ikke længere nogen eksistensberettigelse. Det var ret indlysende for mig. Jeg interviewede folk i NATO, da jeg skrev min doktordisputats. Det var ret åbenlyst for mig, at man på ingen måde kunne argumentere for noget andet, for argumentet var, at Nato eksisterede, fordi Warszawa-pagten i Sovjetunionen eksisterede. I parentes bemærket ved vi alle, at Nato blev oprettet før i 49 og Warszawa-pagten i 55, men i det mindste ville det selv ud fra et realpolitisk synspunkt have været det rette tidspunkt at diskutere, hvad der skulle være efter Nato. Post-nato i den forstand, at Nato havde gjort, hvad det skulle.

Den anden ting, som jeg mener er meget vigtig at sige er, at vi her har at gøre med noget, som jeg vil sige, ja, Rusland var ansvarlig for krigen, men bag alle krige og al vold ligger en konflikt, og Nato er ansvarlig for denne konflikt, fordi

det ikke har afvæbnet sig selv, men endog, imod alle løfter der blev givet til Gorbatsjov, har udvidet den til nu 12 nye medlemmer, hvilket betyder, at hele området fra det nordlige Norge, Finland og ned til Tyrkiet nu er lukket inde, så at sige, og det er en asymmetrisk konflikt i alle disse år, hvor Rusland i de sidste 30 år har været en magt med omkring 8 % af NATO-alliancens militære udgifter i den vestlige alliance.

Så hvis man går tilbage til den første periode under Den kolde Krig, havde Warszawa-pagten omkring 65-75 % af NATO's udgifter – med lidt op- og nedadgående ændringer. Vi har altså – uanset hvordan man definerer det – en asymmetrisk konflikt. Rusland er ikke en supermagt, globalt set, med hensyn til kultur, økonomi, politisk indflydelse og alt det, militært osv. Der er kun én supermagt, og det er USA, og der er kun én superalliance, og det er NATO. Så det jeg ser nu er, at vi er kommet til det punkt, hvor denne NATO-udvidelse tydeligvis går for langt. Alle der ved noget om realpolitik, Mearsheimer, Kissinger, Brzezinski osv. – selv jeg, som ikke er realpolitisk analytiker, advarede mod tanken om at forsøge at få Ukraine med. I aften var der ingen der lyttede. Nato er en autistisk alliance. Ingen lyttede. Ingen lyttede til Putin, som vi lige har hørt. Ingen lyttede til andre advarsler. Ingen lyttede til George Kennan, som kort før sin død sagde: For Guds skyld, lad være med at gøre det, fordi disse mennesker lever i en slags ekkokammer med gruppetænkning. Vi er så store. Vi har en ret på vores side, og vi kan gøre, hvad vi vil. Selv uden at tænke et sekund på, hvordan vi bliver opfattet af den anden side. Jeg tror, at det er et kendetegn i øjeblikket. Nato ser ikke sig selv som en del af en konflikt, og en konflikt kræver to partnere. Nato er grundlæggende – og vores medier ser grundlæggende – at der er én god type, og den hedder Nato, og den har et hus, og den har udvidet sit hus og alt muligt andet.

Og så er der nogen derude på gaden, som hele tiden forsøger at stjæle, som der er en trussel, der vil gøre dårlige ting mod

os, osv. Så det virker som om vi er de gode, og hvor vover den der forbryder, som hedder Rusland og Putin. Men vi er ikke i en konflikt, fordi konflikt betyder, at det er en udveksling af handlinger, en handling og derefter en reaktion og derefter en reaktion på reaktionen osv. Så dermed frigør man sig selv for enhver form for ansvar i den nuværende situation. Det er grundlæggende nyt. Der var ingen, der ville have diskuteret i de første år af Den kolde Krig, og der var en konflikt mellem to blokke, som havde en let udveksling, og hvor man havde OSCE og andre til at overveje at lave tillidsskabende foranstaltninger. Der var neutrale lande, stødpudezoner og alt sådant.

Så hvad ser vi i dag? Vi ser ikke et vestligt forsøg på at hjælpe Ukraine. Vi ser et forsøg på at bruge Ukraine som slagmark til at bekæmpe Rusland militært, indtil det er tilstrækkeligt svækket militært, som forsvarsminister Austin fra USA udtrykte det. Så det vil ikke være i stand til at gøre noget lignende igen, og vil ikke komme tilbage til det niveau det var på før. Det er hvad man bruger Ukraine til nu. Man pumper officielt 40, 50 mia. dollars ind i våben. Husk på, at Ruslands samlede årlige budget er 66 mia. \$. Man oprustedede angiveligt Tyskland med 100 milliarder nye dollars, hvilket er næsten dobbelt så meget som det russiske militærbudget. Så i fremtiden vil Rusland have noget i retning af 2 % af NATO's budget eller deromkring i form af militæruddgifter.

Og så har man historiens største og ubegrænsede, ubetingede sanktioner, hvilket betyder et forsøg på at undergrave den russiske økonomi. Hvad er det langsigtede formål? Jeg tror ikke, at det vil lykkes. Jeg tror, at Vesten vil få enorme boomerangeffekter af dette og social uro og økonomisk krise, og alle de ting vi allerede har hørt. Men meningen ville være at afskaffe Rusland. Byg en ny mur, og hav intet at gøre med det. Tag Dostojevskij ud af bibliotekerne. Ingen udveksling, ingen besøg, intet universitetssamarbejde. Afskær det fuldstændigt, og sørg for at Rusland ikke eksisterer mere. Det

må ikke opfattes som en trussel.

Det er det, der er problemet for Nato. Nato kan ikke leve uden trusler, uden et billede af trusler, uden at insistere på nogen som en fjende. Så, hvad vil der komme efter dette, når vi ligesom er færdige? Det er der, hvor jeg er lige så bange for en atomkrig. Vi har set det med Rusland; når vi er færdige med Rusland, så kan Vesten koncentrere sig om Kina. Altså, det er hvad Ukraine handler om, efter min mening. Det er ikke en særlig pæn opfattelse, men jeg har et ondskabsfuldt sind. Hvis du ikke har et ondskabsfuldt sind, vil du ikke forstå sikkerhedspolitik og krigsforberedelse, og magtpolitik.

3. del:

Så det er altså her, vi befinder os. Nato er alt andet end en forsvarsalliance. For hvis man har offensive våben, f.eks. atomvåben, langtrækkende våben, som alle stormagterne, Kina, Rusland, Frankrig, Storbritannien, USA osv. har, så er man ikke en defensiv alliance. Man kan sige, at man ikke har offensive hensigter, men hvis man kan dræbe folk 5.000 kilometer væk, så er man ikke defensiv teknisk set, militært set i den andens øjne. Så det har altid været noget forvrøvlet propaganda. Selvfølgelig er det derfor, at alle toneangivende aviser i dag altid sætter ordet forsvar foran en defensiv NATO-alliance. Det er naturligvis fordi det intet har med virkeligheden at gøre. Jeg vender tilbage til forskellen mellem defensiv og offensiv om et øjeblik.

Nu betyder det altså, at medmindre nogen stopper op og tænker sig om, er vi på vej mod forestillingen om en delvis ødelæggelse af Rusland ud af Europa. Jeg tror, at uanset hvor uenig jeg er, og hvor meget jeg tager afstand fra den russiske invasion af Ukraine, er der intet forsvar for det NATO planlægger nu.

De fleste mennesker, der hader Rusland, har aldrig været i Rusland og har ingen russiske venner. De fleste mennesker, der er meget skeptiske eller kritiske eller negative over for

Kina, har aldrig været i Kina. Sådan kan man blive ved. Disse billeder af hvem vi skal hade, og hvem vi skal elske, er konstrueret af medierne, fordi medierne splitter os, de befinder sig et sted mellem os og virkeligheden, for dem, der ikke kan tage til disse steder og se det med egne øjne, sådan som jeg har været i stand til, og jeg har jo aldrig været et sted i verden, hvor det ser ud som medie billedet. Ingen konflikt, ingen krigsførelse, ingen krigszone eller noget andet sted.

Så lad mig sætte dette i perspektivet af Finland og Sverige. Finland og Sverige, især Sverige, som jeg kender bedst, da jeg bor her, har i de sidste 20-30 år ændret alt det, der var forbundet med svensk neutralitet og alliancefrihed, og alt fra Olof Palme, fælles sikkerhed og nedrustning og et stærkt FN og at sende tropper til FN osv., alt for dem der er internationale lyttere. Det, som Sverige var før, har intet med det i dag at gøre længere. Det har ødelagt hele sin egen unikke sikkerhedsmæssige og politiske identitet, og derfor har det hele tiden samarbejdet, politisk og med hensyn til militærindustri og strategisk infrastrukturplanlægning, med USA og NATO, store øvelser og NORLAND i den nordlige del af Sverige, værtslandsstøtteaftalerne, så amerikanerne kunne komme i en krise, selv før NATO-medlemskabet.

Man kan blive ved på den måde. Så der er intet overraskende i den forstand. Det der overrasker mig er, at Sverige tiltræder uden en egentlig offentlig diskussion. Sverige tiltræder uden en folkeafstemning, hvor 48 % af befolkningen ifølge meningsmålinger går ind for NATO-medlemskab; og 25 % NEJ og resten har ikke besluttet sig. Jeg vil mene, at 75 % for NATO-medlemskab ville være et minimum for en så stor, grundlæggende og bindende ændring af vores lands udenrigs-, sikkerheds- og forsvarspolitik. Så man får dette igennem på ingen tid. Så er spørgsmålet, hvem der har presset jer til at gøre det? Tja, jeg har ikke spurgt ham. Jeg tror, at nogen har planlagt dette. Brug Ukraine som et påskud for at få Sverige og Finland

ind så hurtigt som muligt. Og spørg ikke folket. Det er lidt anderledes i Finland, for ifølge meningsmålinger der, var der 76 % af befolkningen, som var for et NATO-medlemskab.

Men man kan også spørge sig selv, hvordan dette blev skabt? Så igen, mediernes rolle er meget vigtig i den forstand, at der grundlæggende set kun har været pro-NATO-artikler, pro-NATO-eksperter, pro-NATO-militære synspunkter og "frygtologi" i de toneangivende medier, som er pro-NATO. Ideen om at bruge folks frygt for, at noget skal ske. Jeg mener, Putin vil besætte Gotland og Sverige på ingen tid eller de danske øer uden for Sverige eller Bornholm. Det vil ske meget hurtigt.

Dette er at bruge folk, der ikke er eksperter, og de fleste mennesker er ikke inde i sikkerhedspolitik, for at få dem til at acceptere de mest forfærdelige politiske tiltag, hvad enten det er terror eller det er COVID, det er alt sammen bygget på "frygtologi". Så det var mine to første punkter, baggrunden for Sverige, Finland. Jeg er dybt bekymret for sidstnævnte, fordi det kun vil være et spørgsmål om tid, før der vil være en anmodning om at have amerikanske baser i de to lande, ligesom der vil være i Danmark og Norge.

Putin har sagt, at han er ligeglad med et formelt medlemskab. Men hvis I etablerer infrastrukturen til krigsførelse mod mit land, så vil jeg reagere. Så vi reducerer nordmændenes, danskernes, svenskernes og finernes sikkerhed meget systematisk. Vores ledere og de eliter, der træffer disse beslutninger, er mere loyale over for Washington og Bruxelles end over for deres eget folk.

Det er der ord for.

Så jeg er enig. Det er ikke let at tale om alternativer i denne situation. Jeg er enig med dem, der har sagt, at dette er den farligste krise siden 1945, og jeg medregner Cuba-krisen. Og en af grundene, bør jeg tilføje, er, at der har været en enorm intellektuel nedrustning. Man kan sige alle

mulige dumme ting og slippe af sted med det. Som minister i dag har man aldrig læst en bog om konflikter, afskrækkelse, fred eller noget som helst andet. Vi har altid haft mange våben, for mange efter min mening, men vi har haft ansvarlige politiske ledere, som vidste, hvad de gjorde. Jeg er ikke sikker på, at de nuværende politikere i deres hjemlande ved, hvad de gør. Hvis der var et eller andet, var det fordi både Kennedy og Khrusjtjov var intellektuelle og havde kontakter med hinanden og kendte hinanden godt. I dag er der ingen kommunikation, og der er ingen viden. Man kan slippe af sted med at sige ting, som er banale. Man har ikke engang journalister, der kan stille spørgsmål som: Hvor ved du det fra? Hvorfor ser du det på den måde?

Så det alternativ, jeg ønsker at vælge, er at afskaffe NATO. Jeg siger ikke, at det vil være det første man gør, de vil nok i stedet tænke på at etablere et alternativt system, som vil gøre Nato overflødigt. Jeg er til forestillinger og idéer, men hvis vi ikke har det, vil vi ikke få succes eller overleve. Der må være en god idé et eller andet sted. Og det er ikke inden for militarismens rammer. Så hvis man starter med en ren tavle i Europa, hvordan ville europæisk sikkerhed i ens hus se ud?

Først og fremmest ville det være baseret på et par begreber, hvoraf det ene er fælles sikkerhed. Vi kan ikke føle os sikre, hvis den anden part ikke føler sig sikker sammen med os, når vi lever i en verden [uhørlig]...

For det andet, ikke national militær sikkerhed, men menneskelig sikkerhed og global sikkerhed.

For det tredje at prioritere konfliktløsning og civile midler og kun gribe til militæret som den sidste mulighed, i overensstemmelse med FN's charter. Hvis vi bare kunne gennemføre FN-pagten, denne tankegang, som er det mest gandhianske dokument, menneskeheden har, og det mest intelligente, især artikel 1, som siger, at fred skal skabes

med fredelige midler. Det er meget enkelt. Vi skal bare vende alt, hvad Nato gør, om man vil, på hovedet.

Til dem der mener, at vi bør have et militært forsvar, burde vi have et defensivt forsvar, defensive våben, og våben som har kort rækkevidde og begrænset destruktiv kapacitet og derfor kan bruges til selvforsvar på hvert lands territorium, så længe vi har lande eller nationalstater. Alt andet vil altid betyde, at andre vil betragte os som en trussel. Så det defensive militære system er et system, der kun fungerer, når nogen kommer ind på ens territorium, om man vil, eller når der gøres indgreb i ens politik, eller hvad det nu er. Og hvorfor taler jeg ikke kun om fysisk invasion? Alle, der siger at vi er fredelige, skønt vi kan dræbe jer 5.6000 kilometer væk, har ingen idé om, hvad forsvarsevne er.

Det betyder naturligvis, at atomvåben skal afskaffes, fordi ingen ønsker at få atomvåben anvendt på deres eget territorium. Det er ganske fornuftigt, vil jeg sige. De er kun beregnet til andre. Så man har en forsvarsevne i militæret, og man kan diskutere, hvilken type nye teknologier vi ville anvende for dette. Men jeg vil sige, at det ikke er umuligt. Måske langt flere helikoptere end kampfly og den slags ting.

For det andet har vi brug for civilforsvar. Det som COVID-krisen også har vist os er, at der ikke er noget forsvar for folk. De mest nødvendige ting og ikke-militære trusler som ingen planlægger efter. Covid var efter min mening ikke en sundhedskrise. Det var en sikkerhedspolitisk fallit. Ingen havde mundbind. Ingen havde udstyr til hospitalerne. Hvad er det? Sikkerhed. Men vi spilder alle de milliarder af dollars på militære ting. Jo mere vi gør det, jo mere truer vi andre, og jo mere øger vi sandsynligheden for krigsførelse. Så enkelt er det. Så enkelt, at politikerne ikke forstår et ord af det.

Og så for det tredje, civil modstand. Det vil sige, hvis man mod ens ønsker og planlægning bliver besat eller underlagt, udsat for overgreb eller hvad som helst. Hvad man gør er at

sikre, at fjenden, besætteren, ikke vil være i stand til at arbejde sammen med en. Man nægter besætteren samarbejde, at ens samfund fungerer osv. Man laver voldgrave, fordi man ikke kan administrere et sådant samfund, hvor der ikke er et samarbejde med lokalbefolkningen.

Så alt dette er, hvis man spørger mig, hvordan et godt militær og et godt forsvarssystem ville se ud? Dette er mine tre eller fire svar. Men først og fremmest er forsvaret ikke det vigtigste. Det er, om vi kan lære at håndtere konflikter i tide og utide med mindst mulig eller slet ingen vold. Det er menneskehedens udfordring. Nummer et, kan vi lære at konfrontere hinanden og lære af konflikter; ikke planlagt drab på hinanden. Vi har afskaffet slaveriet. Vi har gjort op med kannibalisme. Vi har afskaffet det absolutte monarki, osv. Kan vi virkelig ikke lære at være anderledes? Fordi konflikter er gode. Det er godt, at vi er forskellige. Det vigtige er, at vi lærer at leve i enhed og med fred mellem forskellige grupper. Vi vil aldrig blive ens. Det er derfor, at det amerikanske imperium må afskaffes, fordi det har den idé, at alle skal være ens.

Til slut kan jeg se, at tiden er ved at løbe ud. Dette er naturligvis urealistisk i den forstand, at det militærindustrielle/medier/akademiske kompleks vil være imod det. Man kan ikke sælge våben til et sådant system, som jeg nu har skitseret. Selvfølgelig vil de der mener, at atomvåben er godt, fra Kina til USA, også være imod det. Men der er ingen måde, hvorpå menneskeheden kan overleve i det lange løb uden afskaffelse af atomvåben. Derfor er traktaten om at gøre dette absolut nødvendig. Det er meget trist at se, at alle atommagterne ikke har modet til at sige nej til atomvåben, for det er nu international lov.

Alle dem der har atomvåben er i den forstand ulovlige stater. De bygger på terrorfilosofien, nemlig massedrab på civile. Vi er ikke part i en konflikt. Den største konflikt inden for terrorisme er ikke ISIS eller al-Qaida. Det er atomismen.

Så jeg mener, at der er alle muligheder, som f.eks. også Panscheel, det at leve sammen, de fem principper. Vi er nødt til at tænke anderledes for at skabe en bedre verden og ikke lade os undertrykke på kort sigt af krigstrusler. Jeg ved, at situationen er meget forfærdelig, og jeg er pessimist på kort sigt, men hvis vi er i stand til at komme igennem denne forfærdelige krise, som vi befinder os i nu, kunne verden blive et så smukt sted, og USA vil være et smukt land, der ikke har et imperium, og verden vil være et bedre sted, når Nato og det amerikanske imperium er væk, og vi kan arbejde sammen i et multipolært flerpartisystem og samarbejde i stedet for at have konfrontationer, arbejde på fælles visioner i stedet for at planlægge krige. Mange tak.